

KERRY BROWN

NOII ÎMPĂRAȚI

PUTERE ȘI DINASTII COMUNISTE ÎN CHINA

Traducere din limba engleză de Cristina Ispas

Prefață de Dan Tomozei

Postfață de Cristian Pîrvulescu

CORINT
BOOKS

—2017—

Cuprins

<i>Prefață de Dan Tomozei</i>	7
<i>Introducere – Conducerea de tip rețea</i>	13
<i>Capitolul 1 – Puterea și Biroul Politic</i>	29
<i>Capitolul 2 – Lungul și sinuosul drum spre cel de-al XVIII-lea Congres</i>	90
<i>Capitolul 3 – Noul împărat – Xi Jinping</i>	149
<i>Capitolul 4 – Avocatul – premierul Li Keqiang</i>	186
<i>Capitolul 5 – Stelele din jurul celor doi sori – ceilalți cinci</i>	217
<i>Capitolul 6 – Contradicțiile Chinei moderne: ideologia și rolul ei</i>	269
<i>Concluzii</i>	303
<i>Bibliografia surselor în limba chineză</i>	315
<i>Listă de abrevieri</i>	323
<i>Mulțumiri</i>	324
<i>Postfață de Cristian Pârvulescu</i>	325

Capitolul 1

Puterea și Biroul Politic

Lumea superelitei din China modernă este una foarte ciudată. Are o geografie și un ritual specifice și chiar propriul limbaj. Ritmul vieții de zi cu zi este stabilit în funcție de ședințele Biroului Politic, de întâlnirile cu demnitarii străini, de discursurile ținute în fața liderilor locali și de vizitele interne și externe.

Uneori, membrii acestei elite încearcă să coboare printre cetățenii obișnuiți. Iată povestea unui taximetrist, publicată de cotidianul *Ta Kung Pao* în aprilie 2003. Într-o seară târzie, șoferul, pe nume Guo, a oprit mașina în fața Turnului Tamburului din Beijing, pentru a lua doi bărbați, unul în față, lângă șofer, celălalt în spate. Fără să le acorde prea multă atenție la început, șoferul a inițiat o conversație lejeră despre gradul din ce în ce mai ridicat de poluare din oraș... „Le-am spus”, a relatat Guo ziarului, „că gradul de poluare a crescut foarte mult în ultimul an în Beijing și că a devenit o problemă extrem de spinoasă, locuitorii devenind foarte nervoși din această cauză și supărați pe guvern. Atunci tipul de lângă mine a spus”: „Este ușor să poluezi, dar este mult mai greu să gestionezi situația după aceea. Poți să generezi poluare într-un minut, dar e nevoie de zece ani după aceea să scapi de ea. Oamenii au acum vieți prospere. Trebuie să te preocupe de progresul societății și nu e deloc ușor să menții echilibrul între controlul poluării și producerea ei”.

Prima reacție a șoferului la această predică a fost să-și spună în gând că „tipul ăsta nu vorbește ca unul luat aiurea de pe stradă”. La numai câteva minute după aceea a putut observa în oglindă că tipul de pe bancheta din spate semăna foarte mult cu noul președinte al țării, Xi Jinping. Mai departe, ziarul relatează că, abia când i-a lăsat pe cei doi în fața Casei de Oaspeți* șoferul a realizat că îl avusese cu adevărat în mașină pe Xi Jinping – în-suși președintele Republicii Populare Chineze** în persoană.

Cotidianul *Tai Kung Pao* este considerat printre cele care susțin îndeaproape guvernul. Acest lucru, plus faptul că, cel puțin la început, agenția națională de presă *Xinhua* a părut să confirme această poveste, a fost de natură să genereze un entuziasm febril în rândurile cititorilor. Oare chiar era adevărată această întâmplare? Și totuși, ideea că omul cel mai puternic din China ar fi putut să călătorească incognito pe străzile Beijingului contrazicea întreaga imagine pe care populația și-o făcuse despre acești lideri politici. Chiar și cel mai nesemnificativ dintre cei 200 de membri permanenți ai Comitetului Central, când călătorea undeva, o făcea într-un stil care presupunea închiderea unor largi sectoare aeriene și tronsoane de drum. Peste tot existau zone bine marcate rezervate pentru circulația acestor adevărați zei ai Chinei. Prin urmare, fiind de această dată vorba nu doar de un membru obișnuit al Biroului Politic, dar de cel mai important dintre ei, vestea că s-ar fi putut deplasa uneori fără să fie flancat de un întreg escadron de ofițeri de securitate și polițiști era absolut revoluționară. Faptul că Guo nu avea la dispoziție, pentru a-și dovedi veridicitatea spuselor, decât un

* *Casa de Oaspeți Diaoyutai* a administrației chineze (n. tr.).

** Acest articol a existat pe pagina de Internet a ziarului *Tai Kung Pao*, la adresa <http://news.163.com/13/0418?08?8SNSUGH10001124> all.htm#p1, publicat pe data de 18 aprilie 2013, dar a fost șters repede după aceea. Ziarul și-a cerut scuze a doua zi.

Respect pentru oameni și cărți

bilețel pe care pasagerul său scrijelise cuvintele „În slujba poporului”, fără să se fi și semnat însă, și bonurile fiscale anonime, făcea ca totul să pară și mai îndoielnic. Modul în care știrea a fost însă mai întâi confirmată și apoi negată de către cei care ar fi trebuit să știe mai bine ce se întâmpla a complicat și mai mult lucrurile. Infirmarya ulterioară părea să semnifice exact opusul mesajului pe care încerca de fapt să-l transmită – că, de fapt, secretarul general al Partidului chiar reușise să se elibereze pentru o clipă de garda sa de protecție, care altfel îl însoțea pretutindeni, și că, asemenea lui Petru cel Mare cu trei secole în urmă, se strecurase în mulțime, pentru a afla ce gândeau cu adevărat oamenii.

Jurnalistul australian Rowan Callick, care se afla de mai mulți ani la Beijing, scrie într-o carte despre PCC în varianta lui modernă că „Odată ajuns să facă parte din cei douăzeci care compun Biroul Politic, un lider chinez – și e valabil inclusiv pentru soția acestuia – nu va mai mânca probabil niciodată într-un restaurant, nu va mai sta într-un hotel și nu va mai zbura niciodată cu un avion la fel cum ar face-o un membru de rând al societății chineze”*. Un alt jurnalist experimentat, de data aceasta chinez, a confirmat și el strania izolare de lume a liderilor chinezi, a căror singură modalitate de a mai trage din când cu ochiul la ce se întâmplă în lume și de a lua pulsul opiniei publice în legătură cu anumite chestiuni este prin intermediul Internetului, căruia aceștia îi alocă o oră în fiecare zi, în decursul căreia navighează inclusiv dincolo de marele *firewall* chinezesc. În anii 2000, când la conducere se aflau Hu și Wen, circulau anumite zvonuri conform cărora, într-un singur județ din Mongolia Interioară, dintr-o populație totală de 400 000 de oameni, 12 000 jucau

* Rowan Callick, *Party Time: Who Runs China and How*, Black Inc, p. 167.

rolul de informatori pentru diferiți agenți guvernamentali. În raportul său de activitate prezentat la cel de-al XVII-lea Congres al Partidului din octombrie 2007, Hu Jintao sublinia nevoia ca *feedback*-ul obținut de la populație în legătură cu activitatea guvernului și cea a partidului să fie unul real și, totodată, nevoia de a implica mai mult populația în procesul decizional. Era totodată clar că în noua Chină interconectată, deși informația plutea peste tot în aer, era extrem de dificil să selectezi pe care anume informații te puteai baza și pe care nu.

O puzderie de facțiuni

În timp ce toată lumea pare să vadă sistemul politic din China ca fiind unul ierarhic, în vârful căruia se află un mic grup de elită, extrem de puternic, când vine vorba de identificarea acelor trăsături comune care mențin acest grup unit, disputa se menține aprinsă. Încă din anii 1970, analiștii din Vest au încercat să propună diferite modele de funcționare a elitei politice chineze și să identifice ce anume o menține unită. Modelele bazate pe multitudinea de facțiuni concurente s-au dovedit a fi cele mai populare. Experții au închipuit diverse rețele care deconspiră relațiile existente între carierele diferiților lideri politici și anumite instituții sau organizații importante, cum ar fi Liga Tineretului Comunist, unele structuri militare sau ministere*. Speculațiile despre importanța uneia sau altele dintre facțiuni în propulsarea carierelor anumitor lideri politici fac parte dintr-un tablou mai larg, prin intermediul căruia încercăm să înțelegem politica chineză contemporană. Sarcina

* Studiul lui Cheng Li despre facțiunile politice concurente din China poate fi găsit în *China's Leaders: The New Generation's Rowman Littlefield*, Lanham Maryland, 2001, dar și în *China Leadership Monitor*, publicată de Hoover Institute de la Stanford.

de a descoperi cum funcționează diferitele facțiuni este însă departe de a fi una ușoară.

Este limpede că scena politică din China este dominată de o serie de figuri și grupări strâns legate între ele. Odată apusă epoca oamenilor politici cu adevărat puternici, al cărei apogeu a fost atins în perioada lui Mao Zedong, deși s-a mai prelungit și pe parcursul domniei liderului suprem Deng Xiaoping, care s-a întins de la sfârșitul anilor 1970 până în anii 1990, liderii politici chinezi au pierdut, între timp, din ce în ce mai mult capital politic, fiind nevoiți să se sprijine tot mai mult pe grupuri cu interese comune. După toate aparențele, principala configurare a acestor facțiuni a avut loc în timpul conducerii lui Jiang Zemin, între 1989 și 2002, una dintre cele mai ușor identificabile fiind cea cunoscută drept Facțiunea Shanghai. În momentul în care Jiang Zemin făcea saltul spectaculos de la postul său din provincie la poziția de secretar general al PCC – ca urmare a demiterii predecesorului său, Zhao Ziyang, în contextul protestelor care au avut loc în Piața Tiananmen, în 1989 – acesta sosea la Beijing după ce își construise cea mai mare parte a carierei în marele oraș de coastă Shanghai. Aici fusese mai întâi primar și apoi secretar de partid, fiind înconjurat de figuri politice importante precum Zhu Rongji, devenit prim-ministru în anii 1990, dar și de câțiva lideri naționali după 1997, precum Wu Bangguo și Huang Ju. Pe lângă aceștia, s-a mai îngrijit și de cariera lui Wang Huning, începută la Universitatea Fudan din Shanghai, continuată apoi, tot printr-un salt spectaculos, la Biroul Central de Cercetare, urmând ca acesta să fie perceput, din multe puncte de vedere, începând cu sfârșitul anilor 1990, ca fiind principalul responsabil cu gândirea strategică în interiorul Partidului. Cealaltă figură emblematică a grupului Shanghai este Zeng Qinghong, cel mai apropiat colaborator al

lui Jiang, vicepreședinte al Republicii între 2002 și 2007, cu o influență enormă asupra elitei politice chineze în timpul epocii Jiang și în perioada de început a lui Hu. Evident că un asemenea cerc de politicieni importanți transmutați la centru de pe scena din Shanghai a avut darul de a alimenta imediat discuțiile despre „banda de la Shanghai”.

Urmează apoi gruparea formată în jurul politicianilor asociați Ligii Tineretului Chinez (LTG), o ramură a PCC pentru tinerii de până la 26 de ani, care în 2010 număra nu mai puțin de 90 de milioane de membri. Importanța Ligii a devenit evidentă în epoca Deng, în anii 1980, când Liga era percepută ca un loc unde erau antrenați viitorii lideri ai țării. Fostul cap al Ligii, Hu Yaobang, se ridicase până la poziția de secretar de partid în anii 1980, iar succesorii săi – în special Hu Jintao, a cărui carieră începuse într-una din acele provincii îndepărtate din vestul țării, Gansu – se descurcaseră și ei bine în a-și exploata statutul de lideri ai acestei organizații pentru a se putea face remarcați în fața liderilor mai în vârstă care, deși erau pe punctul de a se retrage la vremea respectivă, încă mai exercitau o imensă influență. Facțiunea formată în rândul ultimei generații de lideri politici chinezi, pornind de la legăturile acestora cu Liga Tineretului îi include, printre alții, pe prim-ministrul Li Keqiang, care a activat în cadrul Ligii în aceeași perioadă cu Hu Jintao. Având în vedere ramificarea ei pe teritoriul întregii țări, rolul extrem de important deținut în ceea ce privește inocularea valorilor socialiste în rândul tinerelor cadre și abilitatea de a se autopromova ca o platformă de formare a viitorilor lideri, LTC a ajuns să fie văzută ca unul din principalele fiefuri de putere în China modernă.

La acestea două am mai putea adăuga Facțiunea Prințșorilor, cu toate că disputele legate de traseul și rolul jucat de acești prințșori sunt încă departe de a se fi încheiat. Ideea principală

Respect pentru oameni și cărți

este de a se identifica un grup unit de lideri ai scenei politice chineze de azi, ale căror încrengături de familie să poată fi urmărite până înapoi în epoca figurilor politice emblematică ale Republicii Populare Chineze. Ideea „legăturilor de sânge” dintre membrii Partidului a prins contur chiar la începuturile Revoluției Culturale – lungul deceniu început cu anul 1966 –, apartenența de clasă fiind considerată o componentă critică a loialității față de partid și a meritului cuiva de a fi numit comunist*. Înrudirea cu cineva care făcea parte din elita Partidului era percepută la vremea respectivă ca un fel de sabie cu două tăișuri. Inițial, acești descendenți politici erau văzuți ca un fel de poliță de asigurare, într-o perioadă în care aveau loc frecvente mobilizări ale maselor. Lucrurile s-au complicat însă destul de repede, pe măsură ce Revoluția Culturală, inițiată sub pretextul unei campanii culturale**, și-a trădat adevăratul obiectiv – cel puțin așa cum se configura el în mintea lui Mao Zedong. Iar acest obiectiv era să atace însuși interesul legitim al Partidului și în special birocrăția care înconjura cu precădere anumite ministere și structuri centrale. Figuri centrale ale Partidului, precum președintele țării Liu Shaoqi sau secretarul general Deng Xiaoping, au fost decăzute din drepturi, iar familiile lor supuse la umilințe și în unele cazuri chiar la violențe fizice. Impactul Revoluției Culturale asupra elitei politice a Chinei a fost deosebit de traumatic, astfel încât îi voi acorda ceva mai mult spațiu puțin mai târziu. Cert este că această experiență comună a suferinței a condus la crearea unui grup unitar de politicieni.

* Yang Jiaqi și Gao Gao au scris pe larg despre acest subiect: *Wenhua dageming' shinianshi 1966-1976* („The History of the Ten Years of Turbulence”), Tianjin Renmin Chubanshi, Tianjin, 1986.

** În ceea ce privește aspectele culturale ale Revoluției, vezi Paul Clark, *The Chinese Cultural Revolution*, Cambridge University Press, Cambridge, 2008.

Mao Zedong și Iosif Vissarionovici Stalin, conducătorii Chinei și Uniunii Sovietice, la sărbătorirea celei de-a 71-a aniversări a lui Stalin, în decembrie 1949.

Xi Jinping copil (primul din stânga), în 1958, alături de tatăl și de fratele său.

Xi Jinping este președintele Chinei din 2013.